

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Altmış yedinci İnikat

23.V.1956 Çarşamba

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	424	Kemal Özçoban'ın, Millî Korunma Kanununun 4945 sayılı Kanunla değiştirilen 64 ve 69 ncu maddelerinin tadili hakkında kanun teklifleri ve Muvakkat Encümen mazbatası (1/386, 2/30, 83, 155)	424:441
2. — Havale edilen kâğıtlar	424	5. — Sualler ve cevaplar	441
3. — Yoklama	424	A — Tahrirî sual ve cevabı	441
4. — Müzakere edilen maddeler	424	— Niğde Mebusu Hasan Hayati Ülkün'ün, Maarif Vekâletince 1955 bütçe yılında okul inşaatı için vilâyetlere ne kadar para tahsis edildiğine dair sualine Maarif Vekili Ahmet Özel'in tahrirî cevabı (7/148)	441:443
1. — Millî Korunma Kanununun tadili-ne dair kanun lâyihası ile Trabzon Mebusu Emrullah Nutku'nun, zaruri ihtiyaç maddelerinin kontrol ve tevzii, Tokad Mebusu Ahmet Gürkan'ın, Millî Korunma Kanununun 4945 sayılı Kanunla tadil edilen 31 nci madesinin 1 nci bendi ile 57 nci madesinin II, III, IV ve V nci bentlerinin değiştirilmesi ve Afyon Karahisar Mebusu			

1. — SABIK ZABIT HULÂSASI

Sayın mebuslardan bâzılarına izin verilmesine,

Bu toplantı yılı içinde iki aydan fazla izin alan Seyhan Mebusu Salim Serçe'nin tahsisatına dair Riyaset tezkereleri kabul edildi.

Ruznamede bulunan kanun, lâyiha ve tekliflerinin suallerden önce görüşülmesine dair takrir kabul olundu.

Millî Korunma Kanununun bâzı maddelerinin tadiline dair kanun lâyihasının birinci mad-

desinin müzakeresine devam edildi.

23 . V . 1956 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili
Kayseri Mebusu
Fikri Apaydın

Kâtip
Kayseri Mebusu
Ömer Mart

Kâtip
Hakkâri Mebusu
Übeydullah Seven

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLAR

Lâyiha

1. — Gider vergileri kanunu lâyihası (1/471)
(Maliye ve Bütçe encümenlerine)

Tezkere

2. — Devlet Üretme Çiftlikleri Umum Müdürlüğünün 1954 bütçe yılı Hesabı Katisine ait mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı Muhasebat Reisliği tezkeresi (3/360)
(Divanı Muhasebat Encümenine)

Mazbatalar

3. — Köy ebeleri ve köy sağlık memurları teşkilâtı yapılmasına ve 3017 numaralı Sıhhat ve

İçtimai Muavenet Vekâleti teşkilâtı ve Memurin Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine dair 4459 sayılı Kanunun 4 nü maddesinin birinci fıkrasının tadili hakkında kanun lâyihası ve Dahiliye, Sıhhat ve İçtimai Muavenet encümenleri mazbataları (1/391) (Ruznameye)

4. — Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununun bâzı maddelerinin tadiline ve bu kanuna yeni bir madde ilâvesine dair 6571 sayılı Kanunun 3 nü maddesinin tadili hakkında kanun lâyihası ve Muvakkat Encümen mazbatası (1/455) (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15,10

REİS — Reisvekili Fikri Apaydın

KATIPLER : Attilâ Konuk (Antalya), İhsan Gülez (Bolu)

3. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapacağız, efendim.

(İzmir mebusluklarına kadar yoklama yapıldı)

REİS — Celseyi açıyorum.

Bir takrir var, okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Kanun lâyiha ve tekliflerinin suallerden evvel müzakeresini arz ve teklif ederim.

Burdur Mebusu

Mehmet Özbey

REİS — Teklifi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — Millî Korunma Kanununun tadiline dair kanun lâyihası ile Trabzon Mebusu Emrullah

Nutku'nun, zaruri ihtiyaç maddelerinin kontrol ve tevzii, Tokad Mebusu Ahmet Gürkan'ın,

Millî Korunma Kanununun 4945 sayılı Kanunla tadil edilen 31 nci maddesinin 1 nci bendi ile 57 nci maddesinin II, III, IV ve V nci bentlerinin değiştirilmesi ve Afyon Karahisar Mebusu Kemal Özçoban'ın, Millî Korunma Kanununun 4945 sayılı Kanunla değiştirilen 64 ve 69 ncu maddelerinin tadili hakkında kanun teklifleri ve Muvakkat Encümen mazbatası (1/386, 2/30. 83, 155)

REİS — Müzakereye devam ediyoruz.

31 nci maddenin IV ncü bendi hakkında tadil teklifleri mevcut idi. Encümen yeni bir metin hazırlamıştır, IV ncü bent olarak o metni okuttuktan sonra tadil tekliflerini de reylerine arz edeceğim.

Yüksek Riyasete

IV - İmalâtçı, ithalâtçı, toptancı ve perakendeci hakiki veya hükmi şahıslar arasında yapılan ticari alım ve satım muamelelerinde fatura verilmesi ve alıcı tarafından fatura alınması ve bu faturanın saklanması mecburidir.

Alâkalı mercilerce tâyin edilen mutemetler de bu fıkra hükmüne tâbidir.

250 kuruşu geçen alışverişlerde müşterinin isteği üzerine satıcı fatura vermeye mecburdur.

Faturanın şekil ve muhteviyatı ve ne kadar müddetle saklanacağı hükümetçe tesbit edilir.

Muvakkat Encümen Reisi
Ercüment Damalı

REİS -- Şimdi IV ncü bent hakkında verilen tadil tekliflerini okutup sırasıyla reylerine arz edeceğiz efendim.

Yüksek Reisliğe

Kanun lâyihasının 31 nci maddesinin (B) fıkrasının IV, V, VI nci bentlerin hükümet teklifinde olduğu gibi kabulünü arz ve teklif ederim.

Sinob
Server Somuncuoğlu

Riyasete

IV Numaralı bendin, cereyan eden müzakereler nazara alınarak yeniden tedvini için encümene iadesini arz ve teklif ederiz.

Zonguldak Van
Sebati Ataman Kemal Yörükoğlu

Yüksek Başkanlığa

IV No. lu bendin 1 nci fıkrasının şu şekilde

tadilini arz ve teklif ederim. (Hükümetçe imalâtçı, ithalâtçı, toptancı ve perakendeci gibi tüccar vasfını haiz hakiki veya hükmi şahıslar arasında yapılan ticari alım ve satım muamelelerinde fatura verilmesi ve alıcı tarafından fatura alınması ve bu faturaların saklanması mecburidir.)

Afyon Mebusu
Kemal Özçoban

Yüksek Reisliğe

Müzakeresi yapılan 31 nci maddenin IV ncü bendinin imalâtçı, ithalâtçı, toptancı ve perakendeci, hakiki veya hükmi şahıslar arasında yapılan bilûmum ticari alım ve satım muamelelerinde aralarında fatura verilmesi, alınması ve saklanması mecburidir. Hükümetin tâyin edeceği mutemetler de bu fıkra hükmüne tâbidirler. Şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Çoruh Mebusu
Mecit Bumin

Yüksek Reisliğe

Şifahen izah eylediğim veçhile 31 nci maddenin IV ncü bendinde ithalâtçı kelimesinden sonra (ihracatçı) kelimesinin konulmasını arz ve teklif ederim.

Kastamonu Mebusu
Hilmi Dura

Yüksek Reisliğe

Şifahen arz ve izah ettiğim sebeplere binaen 31 nci maddenin IV ncü bendinin ilk fıkrasındaki «ve bu faturaların saklanması mecburidir.» ibaresinin «ve bu faturaların, suçun mürruzaman haddine kadar saklanması mecburidir.» şeklinde değiştirilmesini teklif ediyorum.

Konya Mebusu
Reyhan Gökmenoğlu

Yüksek Reisliğe

31 nci maddenin 4 numaralı bendine aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederim :

Perakendeciler, 250 kuruşu geçen satışlarda talep vukuunda, 100 lirayı geçen satışlarda mecburi olarak fatura vermekle mükelleftirler.

Afyon Mebusu
Kemal Özçoban

B. M. M. Başkanlığına

Müzakeresi yapılmakta bulunan kanunun 31 nci maddesinin 4 ncü bendine aşağıda yazılı

olduğu veçhile 4 neü bir fıkranın ilâvesini arz ve teklif ederim :

Kastamonu Mebusu
Süleyman Çağlar

Az veya çok kullanılmış olsun veya olmasın her çeşit malzeme ve vasıtalar, yenisinin satış bedelinden yüksek bir bedel ile satılamaz.

REİS — Encümen.

MUVAKKAT ENCÜMEN MAZBATA MUHARRİRİ EKREM ANIT (Samsun) — Muhterem arkadaşlarım; Âli Meclisin temayülünü de nazarı dikkate almak suretiyle, dün Muvakkat Encümen bir toplantı yaptı. Arkadaşlarımızı tatmin edecek bir metin vermiş bulunuyoruz, kabulünü rica ediyoruz.

REİS — Encümenin verdiği metni tadil tekliflerinden evvel okuduk. Mamafih bir daha okutayım :

IV - İmalâtçı, ithalâtçı, toptancı ve perakendeci hakiki veya hükmi şahıslar arasında yapılan ticari alım ve satım muamelelerinde fatura verilmesi ve alıcı tarafından fatura alınması ve bu faturaların saklanması mecburidir.

Alâkalı mercilerce fâyin edilen mutemetler de bu fıkra hükmüne tâbidir.

250 kuruşu geçen alışverişlerde müşterinin isteği üzerine satıcı fatura vermeye mecburdur.

Faturanın şekil ve muhteviyatı ve ne kadar müddetle saklanacağı hükümetçe tesbit edilir.

REİS — Kemal Özçoban.

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon Karahisar) — Efendim; encümen nispeten takrirlerimizden bazılarını nazarı itibara almış ve ona göre tadiller yapmıştır. Böyle olmakla beraber bir nokta üzerinde nazarı dikkatinizi celbetmek isterim. Demin bir arkadaşım gayet güzel ve sarahaten bildirdi, Batı - Almanya'da fatura mecburiyeti varmış. Şimdi biz de Batı - Almanya'dan daha başka piyasa durumu olduğu içindir ki, Batı - Almanya gibi en küçük satışlara fatura mecburiyetinin tahmilini bendeniz de doğru görmüyorum. Verdiğim önerenin ancak 250 kuruştan yukarısı için ve talep vukuunda mecburiyetini kabul etmişler. Halbuki hiç olmazsa bir haden sonra talebolmasa bile mecburiyeti koyalım demiştim. Bir önerge verdim; bu önergede 250 kuruştan fazla olan alışverişlerde talep vukuunda, 100 liradan fazla satışlarda mecburi olarak fatura verilmesini sizlerden rica ediyorum.

Ret hususunda encümenin noktai nazarları şudur : Talep vukuunda isterse üç liralık olsun fatura istesin. Büyük kütleyi nazarı itibara almamız lâzımdır. Vakıa kanunu bilmemek mazeret değildir ama itiraf ederim ki, vâzı kanun olarak şu Meclisin çatısı altında vazife gören heyetiniz arasında bir arkadaşınız sıfatıyla benim dahi çıkardığımız kanunların pek çoğundan malûmatım yoktur. Nerede kaldı ki, fatura talebetme hakkımı 24 milyona teker teker söyleyip duyurmamıza imkân olsun. Bina yapan bir vatandaşta 15 bin liralık malzeme satan tüccar, talebetmedi diye fatura vermiyecek, bunun arkasından çıkardığı ucuz bir malı faturasız satmış olacak. Hem Gelir Vergisi bakımından Maliye Vekâletine hizmet etmiş olmak için, hem de kaçakçılığın ve dolayısıyla karaborsanın önünü almak bakımından 100 liradan fazla satışlar için fatura mecburiyeti koyarsanız büyük bir vazife yapmış olursunuz. Bunu rica ediyorum.

REİS — Hilmi Dura.

HİLMİ DURA (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar; encümen tarafından bugün teklif edilen metinde de yine faturaların saklanması hükmü konulmuş bulunmaktadır. Yalnız bu bentte faturaların ne kadar müddetle saklanacağına dair bir sarahat yoktur. Toptancıdan mal aldığımızı kabul ettiğimiz bir perakendeci, fatura mevzuu olan malın satışının sonuna kadar mı yoksa dâva müruru zamanı sonuna kadar mı bu faturayı saklıyacaktır? Bu hususlar tatbikatta mucibi münakaşa olacaktır. Bu bakımdan encümen görüşünün belirtilmesi faydeli olur kanaatindeyim.

İkinci mesele; ihracatçıların da fatura alıp vermesini teklif etmiştim. Bu teklifime encümen iltifat etmemiş. Bu mevzuu iyi anlatamadığım için olacak ki, encümen bu hususta teklifimi şayanı kabul görmemiş. İhracatçının fatura alıp vermek mecburiyetine tâbi tutulmasını isterken ihracatçının dışarıya sattığı malı kasdetmiyorum. İhracatçının memleket dâhilinde toptancıdan, perakendeciden veya başka ticari şahıslardan mal satın alınırken, ihracatçıya mal satan kimselerin bugünkü madde metnine göre fatura vermek mecburiyetinde olmadığını anlatmak istemiştim. İhracatçı toptancıdan mal alırken bugünkü maddeye göre toptancı ihracatçıya fatura vermek mecburiyetinde değildir, dolayısıyla ihracatçı fatura istemeye mecbur değildir,

Bu mecburiyet olmayınca bizim bu madde ile tesis etmek istediğimiz murakabe ve kontrol zincirini kopartmış ve murakabesizliğe götürmüş olacağız. Burada bir itiraz vâkı oluyor. İhracatçı umumiyetle müstahsıldan mal almaktadır ve bu maddeye ihracatçıyı dâhil edecek olursak müstahsılı fatura vermeye mecbur tutmuş oluruz. Böyle bir endişeye mahal yoktur. Çünkü maddede «müstahsıl, imalâtçı, ithalâtçı, toptancı» lar arasında yapılan muamelelere fatura mecburiyetini koyuyor. Bunların haricinde bir şahısla yapılan bir muamelede, müstahsilla yapılan bir muamelede, esasen fatura alınıp verilmesi mecburi değildir. Binaenaleyh encümenin bu mesele üzerinde biraz daha düşünmesini rica edeceğim.

REİS — Encümen.

MUVAKKAT ENCÜMEN MAZBATA MUHARRİRİ EKREM ANIT (Samsun) — Muhterem arkadaşlarım; biraz önce arz etmiştim, faturaların saklanması mecburiyeti konu; fakat, suçun mahiyetine göre, irtikâbedilen fiilin derecesi, vehameti, önemi dikkat nazarına alınarak, suçluya verilecek ceza müruruzaman müddetinin hesaplanarak her fiil için müddet tayinini biz doğru bulmadık, bu yetkiyi Hükümete bıraktık. Tadil teklifimizde de bu durumu açıklamış bulunuyoruz.

Şimdi Hilmi Bey arkadaşımızın ikinci sualini arzı cevabediyorum. (Birinciye anlamadık ki, sesleri)

Efendim; birincide faturaların saklanması mecburiyeti kanunda mevcuttur. Ama ne kadar müddetle saklanacağı keyfiyetini Hükümet tayin ve ilân edecektir. Yetki Hükümete bırakılmıştır. Şimdi sunduğunuz tadil teklifimizde bunu kapsıyan hüküm vardır. İhracatçı, toptancıdan mal aldığı takdirde, evleviyetle toptancı ihracatçıya fatura kesmek mecburiyetindedir. Buna ait hüküm mütaakıp maddede geliyor.

Esasen ihracatçının ihracettiği mallar için ayrıca bir fatura mecburiyetini kendisine tahmil etmiyoruz. Çünkü ihraçedilen mallar üzerinde malî kontrol mevcuttur.

Bu bakımdan eğer ihracatçı ihraçedeceği metai pazardan almışsa ve ihraçedemeyecek durumda ise kendisi toptancı sıfatını iktisabedecek ve toptancı kârı almak suretiyle satabilecektir.

Vaziyet bundan ibarettir.

REİS — Etem Aybar, buyurun.

ETEM AYBAR (Mardin) — Muhterem arkadaşlar, ben faturanın fiyatlar üzerinde bir tesir icra edeceğine kaani değilim. Çünkü bunlara zaman zaman şahit olmuşuzdur, 100 liraya alınan bir mal için 80 liralık bir fatura tanzim etmek suretiyle müşteriye verildiği hepimizin bildiği bir vakiadır. Binaenaleyh, bilhassa bu gibi hâdiselerin önüne geçmek için tedbir alınmasını arkadaşlarımdan rica ediyorum. Esasen encümençe tanzim olunupta getirilen bu madde değişikliğinin gerek halkı gerekse esnafı bir müşkilattan kurtarmaya hizmet edeceğine kaani değilim.

Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Sadettin Yalım.

SADETTİN YALIM (Kocaeli) — Çok muhterem arkadaşlar; fatura mecburiyeti üzerinde Kemal Özçoban arkadaşım 100 liradan sonra parakendeci esnafın fatura verme mecburiyetini istiyor. Encümenin teklifi, «250 kuruştan sonra isteyen vatandaş parakende alışverişlerde fatura isteyebilir» şeklindedir.

100 liradan sonra parakende alışverişlerde fatura mecburiyeti çok güç olur. Tatbikatından çok iyi neticeler beklediğimiz bu kanun hem vatandaş ve hem de esnaf için çok müşkül olacaktır. Fatura vermedi, istemedi, şeklinde müşküllerle, itirazlarla karşılaşacağız. Onun için encümenin teklifi veçhile kabulünü rica ederim.

REİS — Hilmi Dura, buyurun.

HİLMİ DURA (Kastamonu) — Efendim, muhterem encümen sözcüsü ile anlaşamadığımız noktalar var. Encümen sözcüsü toptancı, ihracatçıya mal satarken bu maddeye göre fatura vermek mecburiyetindedir, buyurdular. Halbuki böyle bir mecburiyet yoktur. Çünkü madde imalâtçı, ithalâtçı, toptancı ve parakendeci, hakiki ve hükmi şahıslar arasında yapılan muamelelerde fatura alıp verme mecburiyetini vaz'etmiştir. Bu şahıslar haricinde yapılan muamelede ve bu arada ihracatçı ile yapılan muamelede fatura vermek mecburiyeti yoktur. Bu gayet sarihtir. Encümenin bunun hilâfına bir görüşe sahiploması maddeyi temelinden sarsar. O vakit encümen, maddenin ifade ettiği mâna dışında bir görüşe sahiptir demektir ki, bu görüşü genişleterek müstehlike, yapılan satış için

de fatura alıp vermek mecburiyeti vardır demek icabeder. İhracatçının dış memleketlere yaptığı satışlarda fatura aramak mecburiyeti maksadın dışındadır. Vergi mevzuatımıza göre ihracatçıya mal satan da fatura vermeye mecburdur denilebilir isede bu kâfi değildir, kâfi olsaydı bu maddeyi sevka lüzum yoktu. Vergi mevzuatı dışında bir Millî Korunma müeyyidesi koymak istiyoruz. Bu müeyyideyi koymadığımız takdirde ihracatçıya satış yapan toptancı murakabe edilemeyecektir. Encümenin bu nokta üzerindeki görüşleri, zannediyorum ki, isabetli değildir.

REİS — Server Somuncuoğlu.

SERVER SOMUNCUOĞLU (Sinob) — Efendim, muhterem Hilmi Dura arkadaşımızın hakkı vardır. Şimdi ihracatçı fatura saklamak mecburiyetinde değildir, bir bakıma malî ahkâma göre de mecburdur, ama yeni bir nizam getiren ve başka bir noktadan işi ele alan Millî Korunma Kanunu hükümlerine göre mecbur tutulmaktadır. Eğer bir ihracatçı elindeki malî ihraçedemez ve bir başka ihracatçıya satarsa bu muamelesi Millî Korunma hükümlerine dâhil olmayacaktır. Bu adam bilfarz kâr haddini aşarak satışını yapmış ve bunları da olduğu gibi defterlerine işlemişse bunun hakkında malî bakımdan da bir muamele yapmaya imkân yoktur.

İkinci nokta; encümen, Ticaret Kanununun kabul ettiği birtakım müesseseleri inkâr ve onları yoketmeye müteveccih olan çalışmalarında devam etmektedir. Arkadaşlar; imalâtçı, ithalâtçı, toptancı ve perakendeci sınıf dışında sınıf vardır ve bugün bunların fonksiyonları mevcuttur. Eğer onları bu mecburiyet içine almazsak, fatura mecburiyeti koymazsak kendilerine bu suretle açık kapı bırakmış olacağız. Bunu sizlere bir misalle arz edeyim : Anadolu'daki müstahsil, İstanbul'daki, İzmir'deki ve Mersin'deki komüsyonculara malını yollar. Oradaki komüsyoncu kendi namına ve fakat müstahsil hesabına satışını yapar. Şimdi mutavassıt olan bu komüsyoncu ne toptancıdır, ne perakendecidir, ne ihracatçıdır ve ne de imalâtçıdır. Ticaret Kanununa göre bu nev'i ticaret muamelesi yapanların elinden haklarını almadığınıza göre bunlar yapacakları muamelelerde fatura keseceklerdir. Bu kanun muvacehesinde ise tesbiti imkânsız oluyor. Şimdi ben encümeninden soru-

yorum : Böyle bir muamelede komüsyoncu fatura kesecek mi? Kesecekse kendi nam ve hesabına mı kesecek, kesmiyecekse bu açık kapıyı mevzuatta nasıl kapıyacaktı?

REİS — Encümen.

MUVAKKAT ENCÜMEN MAZBATA MUHARRİRİ EKREM ANIT (Samsun) — Muhterem arkadaşlar, «ihracatçı, komüsyoncu» yu 4 neü bende aynen alıyoruz. Madde bu şekilde devam ediyor.

REİS — Yani metinde bir ilâve vardır?

EKREM ANIT — Evet.

REİS — Hüseyin Çimen.

HÜSEYİN ÇİMEN (Burdur) — Muhterem arkadaşlar, günlerden beri elde olan bu mevzu üzerinde duruluyor.

Ben yalnız bir nokta hakkında söz aldım. Bir arkadaşımız diyor ki; her hangi bir kimse 250 kuruşluk satış için fatura vermek mecburiyetindedir. Bundan yukarısına ne yapacağız? Aradığı mal piyasada yoktur. Gizlenmiştir, alıcı da fatura istemiyor, aman benim ihtiyacımı verin ben sizden fatura falan istemem diyor. İstenilen fiyatı verecek, yeter ki malî bulsun. Ne yapalım arkadaşlar? Her şeyden evvel, vekâlet valiliklere ve belediyelere yetki vermelidir, buna mecburiyet vardır. Sıkı, sıkıya murakabe lâzımdır. Ben size bir misal vereyim; ben keresteciyim, orman işleriyle iştigal ederim, kereste tüccarıyım. Orman Umum Müdürlüğü ormandan istihlal ettiği malî haraç mezat satıyor, 60 - 70 - 100 liraya mal ettiği malî 500 liraya satıyor. Bunun faturasını nasıl verecek? Bir defa fatura verebilecek mi?

ENCÜMEN M. M. EKREM ANIT (Samsun) — Verecek tabii..

HÜSEYİN ÇİMEN (Devamla) — Verirse mesul mevkie düşer. Bir defa bu başta gelir arkadaşlar. Benim yukarda bahsettiğim mevzular üzerinde alâkalı vekâletin valilere ve belediyelere yetki verme suretiyle sıkı bir murakabeye tâbi tutulması lâzımdır ve bundan başka da çare yoktur; çünkü bu fatura işinde uyusulur. Bir de yine biraz evvel bahsettiğim orman satışlarında fatura verilemez. Aksi takdirde kötü duruma düşeriz. Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Kemal Yörükoğlu.

KEMAL YÖRÜKOĞLU (Van) — Muhterem arkadaşlar; encümenin tadilli olarak takdim et-

tiği bu metinde de pek sarahat ve vuzuh yok. Metnin okunmasını mütaakıp birkaç hatip arkadaşın beyan ettikleri fikir üzerine encümen, komüsyoncu, ihracatçıyı metne ilâve etti. Hükümet metninde mutavassıtlar da maddenin şumulüne giriyor. Bu mutavassıtlar hakikaten mühimdir ve birçok hâdiselerde mühim rol oynayan unsurlardır. Acaba komüsyoncu, encümen, mutavassıt mânasına mı almıştır, başka bir mânaya mı almıştır? Bu cihetin tasrihini rica ediyorum. Kaldı ki; hükümetin metni, bendenize, ticari realiteye daha uygundur. Hükümet hangi maddeler, hangi işler için fatura verilmesi, fatura alınması lâzımgeldiği hususunda salâhiyetli olmalıdır. Bu, ticaretin sey-yaliyeti ve serbestisi bakımından da zaruridir. Bütün mallar için fatura verme ve alınmasında bendenize fayda yoktur. Hükümet, hayati olan, nedreti halinde darlık yaratan maddeler için, lüzum gördüğü takdirde, fatura mecburiyetini koyar. Bu hali, hükümetin takdirine bırakmak yerinde olur. Bu bakımdan Server Somuncuoğlu arkadaşımızın, hükümet metninin aynen kabulü hususundaki teklifinin kabulünde isabet vardır, bendeniz de bunu istirham ederim, takdir Yüksek Heyetinizindir.

REİS — Tadil tekliflerini sıra ile reylerinize arz edeceğim.

KEMAL YÖRÜKOĞLU (Van) — Sual soracağız, mutavassıtlar dâhil mi? Sualimize cevap versinler.

REİS — Encümen söz istiyor mu? Buyurun.

MUVAKKAT ENCÜMEN MAZBATA MÜHÜRÜ EKREM ANIT (Samsun) — Efendim; Ticaret Kanununda komüsyoncunun vazifesi net olarak bildirilmiştir. Malûmâliniz komüsyoncu kendi adına ve başkası nam ve hesabına çalışan bir kimsedir. Binaenaleyh esasen encümen bunu kabul ederken mucip sebebler olarak suçun muallakta kalmamasını temin ve suçluyu muhakkak bulmak bakımından bunu kabul etmiştir.

Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Sebati Ataman.

SEBATİ ATAMAN (Zonguldak) — Muhterem arkadaşlar; bu kanun lâyihasında istihdaf edilen gayenin pahalılığa mâni olmak, pahalılığın muhtelif sebeplerinden birini teşkil eden karaborsacılık ve ihtikâra mâni olmak olduğu

aşikârdır. Binaenaleyh bu kanunla serdedeceğimiz hükümlerin, ticaret serbestisini ihlâl etmeye çok dikkat etmek mecburiyetindeyiz. Burada koyduğumuz, ticaret serbestisini takyideden her kayıt ancak bir maksada masruf ve maksur olmalıdır. (Bravo sesleri) Bundan bir milimetre inhiraf bizi bu gayeden uzaklaştırır. Bu fıkra, bu bentte mevzuubahsolan; Türkiye’de bileümle ticari alışverişlerin, her maddeye mahsus olmak üzere hepsinin, fatura mecburiyetine tâbi tutulmasının esbabı mucibesi yoktur. Pahalılığa, karaborsaya ve ihtikâra mâni olmak için hükümete verilen salâhiyet hükümetin lüzum gördüğü maddelere munhasırdır. Hükümetin lüzum gördüğü maddeler dışında kalan bütün maddeleri ihtiva etmek üzere ve bütün ticaret hayatını ihtiva etmek üzere böyle bir mecburiyet koymanın lüzum ve hikmeti yoktur. Ondan dolayıdır ki, hükümet, mutlak olarak tahdidettiği, piyasada müdahaleye lüzum gördüğü maddelere ve müdahaleye lüzum gördüğü vaziyetlere maksur olmak üzere bu salâhiyeti istemektedir. Komisyon ise itlâk ifade eden, yani gayenin dışına çıkıp serbest ticareti tamamen bir tarafa bırakarak rejim tesis etmektedir. Komisyonun bu bendi bir müdahale rejimi tesis etmekte, ticareti tamamen tanzim etmek iddiasını ihtiva etmektedir. Bu ise; kanunun şumulünden, hududundan çok dışarı çıkan bir şeydir. Bu kanun munhasıran pahalılığı önlemek için hükümete fevkalâde ve istisnai salâhiyetler veren bir kanundur. İstisnanın mevrudine maksur olması gerekir. Binaenaleyh bendeniz hiç olmazsa hükümet metninin kabul edilmesi yolundaki Server Somuncuoğlu’nun tavrının kabul edilmesini bilhassa istirham ederim.

REİS — Encümen.

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ ERCÜMENT DAMALI (Sivas) — Muhterem arkadaşlar, hakikaten encümen; hükümetin görüşü hilâfına, aşağıda biraz sonra huzurunuzda arz edilecek olan IX neu bentle yeni bir prensip getirmiştir. Bu prensibe varmak için şimdiye kadar çok geniş müzakere ve münakaşalar olmuştur.

Millî Korunma Kanununun 15 seneyi aşan tatbikatında muvaffak olamaması esbabı tezekkür etmiş ve bu esbap arasında fatura mecburiyetinin bütün mallara âm ve şâmil olmaması keyfiyeti mühim, çok mühim bir yer almıştır.

Türkiye'deki bütün malları, kanun vâzı, maliyeti noktasından takibetmenin çok muvafık olacağı kanaatiyle hareket etmektedir. Ama bundaki müşkülâtı takdir ederiz. Bunda ticaret serbestisini ihlâl eden bir zihniyetçilik mevcud olduğunu da kabul ediyoruz. Buna rağmen yine tüccarın bütün mallarını faturaya raptetmesinin faidelerini müştereken müşahede ettik. Nihayet hükümete 31 nci madde ile bırakılan salâhiyete rağmen, hükümetin Türkiye'de bütün pazar yerlerini her zaman, her an kontrol imkânı maddinsinden uzak olması ve bir malın bedelinin ne zaman hükümet salâhiyetinin istimali suretiyle meşru hadlere indirilmesi lâzımgeleceği kanaatine vâsıl oluncıya kadar zaten o mal üzerindeki gayrimeşru menfaatlerin çoktan temin edilmiş bulunması muvacehesinde, biz peşinen beynettüccar bütün malların faturaya raptetmek yoluyla maliyetleri takibetmenin faidesinde ısrar etmekteyiz.

Hakikaten gayet mühim bir konudur, takdir edilir, ama biz malı (istihsal malı, imal malı, ithal malı) olarak mütalâa etmekteyiz. Bilhassa istihsal malı üzerinde maliyet bedellerini çok defa takip ve tesbit etmenin müşkülâtı aşikârdır. Aşağıda yeri ve maddesi geldiği zaman huzuruza sunulup münakaşası yapılacaktır. İstihsal ve onun yanında imal mallarının maliyet bedellerinde ve kâr hadlerinde hükümete bir yetki tanınmasını alâkalı maddede kabul ettik. Fakat ithal malın kontrol ve takip daha kolay, daha mümkün olduğu cihetle onu kanunun mutlak hükmü içerisine aldık. Ancak o mal üzerinde hükümetin, malın hususiyetine göre, aksine kanaati tecelli ettikçe, o malın kâr hadleri üzerinde değişiklik yapılması hususatını derpiş edebildik. Şimdi maliyet bedelleriyle fatura mecburiyeti hakkında bendeniz prensip yönünden müşterek olan kanaati izhar ettim. Çünkü prensibin izahı için, fatura ile birlikte başka bir bendin mevzuu olan maliyet bedeli ilâvesi gereken kâr hadlerini de müşterek mütalâa etmek zarureti var idi.

Şimdi efendim; malı takibetmek, bütün malların satışını beynettüccar faturaya raptetmek gayet mühim bir meseledir. Muhterem arkadaşlarım, vâsıl olduğumuz kanaate göre maatteessüf karaborsa imkânlarının, yegâne demiyeceğim, fakat hemen hemen en mühim membaı işte bu hâdisedir. Bu hâdiseye parmak basıldığı anda birçok

gayrimeşru menfaatler, mal bedellerinin suni çekillerde yükseltilmesi imkânları ortadan kalkacaktır. Bizde şimdiye kadar fatura mecburiyeti üzerinde takip o kadar müessir olmadığı için bir arkadaşım haklı olarak dedi ki, «zaten faturaların sıhhatine berveçhi peşin kaani değiliz.» Hakikaten bu arkadaş haklıdır. Çünkü filhal dahi faturalar üzerinde maatteessüf çok defa gayrisahih miktarların yazıldığı ve gayrisahih miktarlar da hiç şüphesiz tarafların menfaati neticesinde yazıldığı sabit olmuş bir hakikattir. Ama bu kanun çıktıktan ve bu kanunu takibeden teşkilât bu mecburiyeti de vaz'ettikten sonra artık faturalara, kolay kolay yahut hiç olmazsa şimdiki gibi, ademiitimat caiz olmayacaktır. Faturalar; yüzde yüz demek haddim değildir, fakat şimdiki duruma göre büyük bir nispette sahih rakamları ihtiva edecektir.

Muhterem arkadaşlarım, istirham ediyorum, bilhassa bu mevzu üzerinde bir hassasiyet gösterdiğinizizi tabii addederim. İhtikârı önlemenin tam espirisi hemen hemen bu fatura mecburiyetidir. Bütün malları faturaya raptetmek lâzımdır. Hükümeti alâkadar etmediği noktasından meselâ büyük ihtiyaç maddeleri, lüks maddeler, şunlar, bunlar faturasız bırakıldı ama bunun akisleri büyük oldu. Arkadaşlar, bir çamaşır makinesi bir köylü vatandaşı alâkadar etmez, çünkü çok defa köylü vatandaş çamaşırını evinde ve kollarının kuvvetiyle yıkar, bunu mihaniki surette yapar ve bir çamaşır makinesine ihtiyaç hissetmez; fakat bir çamaşır makinesinin fiyatının vitrinde bin liradan üç bin, dört bin liraya çıkması, o çamaşır makinesinin köylü vatandaşı hiç alâkadar etmemesine rağmen, bu derhal reaksiyon gösterir ve köylü de köyünde istihsal ettiği malı 20 liradan satacaksa 30 liradan satarak psikolojikman fiyat yükselmesi yoluna sapar. Eğer bir malın normal bedelle satılmasını derpiş ediyorsak bütün malları fiyat, maliyet bakımından kontrole tâbi tutmak bunun için de fatura mecburiyetini kabul etmek durumundayız.

REİS — Cemal Kıpçak buyurun.

CEMAL KIPÇAK (Zonguldak) — Muhterem arkadaşlar, ihtikârla mücadele mevzuu diye bir yol tutturduk, ne kadar sıkı tedbir alalım diye düşünerek mevzuat ihdas ederken bunun ne şekilde tatbik edileceğini de düşünmek mecburiyetindeyiz. Nazari olarak düşünülen ve çok

iyi neticeler vereceği tahmin edilen birçok meseleler tatbikata aksettigi zaman, tatbikat unsurunun kifayetsizligi yüzünden, iş aksi neticelere gider. Hükümet bir teklifte bulunmuş, ihtikârla mücadele Millî Korunma formülü içinde şu tedbirleri alalım diyor. Komisyon bunu kâfi bulmuyor.

Nazari olarak düşünürsek daha sıkıya doğru gitmek lâzımdır. Mademki ihtikârla mücadele edeceğiz, ne kadar sıkı, ne kadar akla hayale gelen tedbirler varsa hepsini sıralayıp ortaya koyup bunu tatbik yoluna gitmek lâzımdır. Elbette ki bu tarz, nazari bakımdan tatmin edici bir netice olarak öne sürülebilir. Ama işin bir de amelî ve tatbikat safhası vardır. Orta yerde bir Millî Korunma Kanunu var, bunlardan yüzde yüz netice aldık da şimdi onların noksanlarını görüp takviye etmek için mi mevzuu müzakere ediyoruz? Mevcut sistemden netice alamamışız. Sebebinin tetkik ettiğimiz zaman kifayetsizligi görüyoruz, durumun vakta halindeki tecelliyatı göze çarpmaktadır. Düşünülmiyen bir safha var hükümete mütemadiyen vazife veriyoruz, yayıyoruz, yayıyoruz, ticari hayata müdahale ediyoruz. Murakabe ve kontrol unsurları bu kadar yayılabilir mi? Hadleri küçük, yayılan saha ne kadar büyük olursa, onların murakabe imkânları üzerinde durulunca suiistimale imkân veren bir kanun üzerinde olduğumuzu hatırlamamız icabeder. Bu kürsede müzakere edildi, çıkarığımız bazı kanunların tatbikatta suiistimale imkân verdiği söylenmiştir. Memleketin dövize olan ihtiyacı malûmunuzdur. Bir dolâr mukabilinde bir Türk lirası alındığı hakkındaki rivayetler burada beyan edilmiştir. Burada kulaklarımıza akseden bu beyanlar dururken, vatanperverane bir eda ile ticaret aleminin içine bir dalâvere sisteminin yayılması suretiyle suiistimale meydan verilmesini ne ile önliyeceksiniz? Fazla yayıma gittiğimiz takdirde müspet netice alalım derken menfi netice alacağımızı sanıyorum. Müstehlik bir mal alacaktır, satıcının bana vereceği faturanın kıymeti, benim malı bulmuş olmam ile mal kıymet bulmakta ise tüccar o fatura üzerine ne yazarsa yazsın alır faturayı geçer giderim. Bu faturadaki kıymet ister düşük, ister yüksek olsun, bunu müşteri aramaz. Hangi müstehlik nedret ifade eden bir malı bulmanın sevinci içinde illâ malı bana sattığın fiyattan fatura vereceksin diye ısrar edebilir! Müstehlik malı aldığı

zaman tüccar isterse iki buçuk liralık mala 25 liralık fatura ve isterse 25 liralık mala 2,5 liralık fatura verir ve hesabına gelen şekilde hareket eder. Bunu ne ile murakabe edeceksiniz?

Gelelim; Server Somuncuoğlu arkadaşımızın mütalâasına: Diyorlar ki, «komisyoncu toptancının malını satan bir adamdır. Bu adam ne şekilde fatura verecektir?» Komisyondan cevap bekledi, hiçbir cevap çıkmadı. Bir kalemde içeriye komisyoncu, toptancı ve ithalâtçı girdi. Komisyon bunu evvelce neden mütalâa etmemiş? Neden evvelâ komisyon bütün dikkat ve itinasına rağmen, ihracatçıyı ve komisyoncuyla nazara almadı da şimdi bir ufak izahla bunu halletmeye çalışıyor? Bütün bunlar burada izahları gereken meselelerdir.

Mevzu sadece bir tedbir mevzuu değildir. Mevzu memleketin umumi ticari hayatı üzerinde vâkı bir aksaklığa karşı tedbir alınması meselesidir. Vâkı aksaklık karşısında tedbir alma tek taraflı olamaz. Alınacak tedbirin şümülü ve etraflı olması lâzımdır. Evvelâ bu aksaklığın giderilmesi gayesi istihdaf edilerek meseleleri ona göre ele almak lâzımgelir.

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon Karahisar) — Bu gayeyi sarahaten açıklayınız.

CEMAL KIPÇAK (Devamla) — Sarahatle söylüyorum, kanunun müzakeresi kabul edilmiş, madde üzerinde konuşuyoruz. Madde üzerinde konuşurken bizi yoran safha komisyonun hazırlıksız gelmiş olmasıdır. Komisyonun kanunu geri alıp (o o o maşaallah sesleri) üzerinde etraflıca düşünerek daha iyi bir şekle sokması lâzımdır. Bunun başka bir çaresi yoktur.

REİS — Avni Yurdabayrak.

AVNİ YURDABAYRAK (Zonguldak) — Muhterem arkadaşlarım, tümü kabul edilen bir kanunun maddelerine geçildiğine göre maddeleri en uygun şekilde ve neticeyi en iyi istihsal edecek surette formüle etmemiz icabeder.

Halen tadiline çalıştığımız 4945 sayılı ve 1946 senesinde tadil edilen Millî Korunma Kanununun 4 ncü bendini okumak suretiyle sözlerime başlayacağım. Onun için de hükümet tasarısının kabulünü istiyen arkadaşlarıma cevapta bulunmak istiyorum.

Hükümet neden bunu tadil etmek lüzumunu hissetmiştir? Çünkü bugün getirdiği tasarı ile halen tatbikatta bulunan IV ncü bent ara-

sında hemen hemen hiçbir fark yoktur. Tadil edilmesine rağmen 10 seneden beri tatbik edilmesi icabeden bu maddenin sadre şifa veren bir tarafı kalmamıştır ve bugün büyük bir kitlenin hakikaten büyük bir ıstırap içinde bulunduğu biliyoruz.

Şimdi birçok muhterem arkadaşlar ticari serbestiden bahsediyorlar. Arkadaşlar, bugün memlekette normal ticaret kalmamıştır ki, biz normal bir ticaret serbestisinden bahsedelim. (Sağdan, bravo sesleri) Artık ak borsa, karaborsa teşekkül ettikten sonra, benim şahsi kanaatime göre, komisyon kabul ettiği metne sıkıca tutunmalıdır. Eğer biz bu kanunda bu fatura meselelerinde sıkı durmaz, Hükümetin takdirine bırakırsak netice evvelkinin aynı olur. Bakınız; «4945 sayılı Kanun ile 20 . VI . 1946 tarihinde tadil olunan 36 nci maddenin 4 ncü bendi ne diyor : (Toptan ve parekende ticarete gerçek veya tüzel kişiler arasında yapılan alım ve satım muamelelerinde satılan mal için satıcı tarafından fatura verilmesi ve faturalarda belirli bir süre içinde satanlar, satınalanlar ve var ise araçlar tarafından saklanması mecburi kılınabileceği gibi tacir sıfatını haiz kişilerin ticaret için faturasız mal satılması menedilebilir.) Demek ki, bu işlere riayet edilmemiştir. Şuradan çıkınız, Ulus'tan Anafartalar'a kadar gidiniz, göreceğiniz manzara yürekler acısındır. Hepimiz her gün görüyoruz. Dar gelirlilere ikramiye mi veriliyor fiyatlar derhal yükseltiliyor. (Bravo, sesleri) Harman zamanı çiftçinin, köylünün eline 3 - 5 kuruş mu geçti, pazarlara indığımız zaman aksi derhal kendisini göstermektedir. Kendi bölgemde her zaman görürüm, haftanın muayyen zamanlarda pazarlar kurulur her haftanın pazarında fiyatlar tebeddül eder. Dün iki yüz, üç yüz kuruşa yaptırdığımız bir iş, bugün o fiyata yaptırılmaz, ancak birkaç misline yaptırabilirsiniz. Sorarsınız, vergide bir değişiklik mi var, kirada bir artış mı var, fazla ücret mi veriyorsunuz? Yook, alış pahalı, bilmem falan da ondan.

Tekrar ediyorum, komisyonun teklif ettiği gibi faturalar çok sıkı bir kayıt altına alınmazsa işin içinden çıkılmaz arkadaşlar, başka çaresi de yoktur.

Yalnız bir nokta üzerinde durmak isterim, 250 kuruş mecburiyeti eski kanunda da vardı, 4945 sayılı Kanununun 31 nci maddesinin 5 nci

fıkrasında (250 kuruştan fazla alış verişlerde satıcı fatura vermeye mecburdur.) kaydı vardı. Bu, azdır, bu haddi biraz yükseltmek lâzımdır, on lira veya hiç olmazsa beş liraya çıkarmak muvafık olur. Bendeniz bir teklif yapmıyorum, komisyonun takdirine bırakıyorum.

Bugün arz ve talep kanunu, memlekette 16 seneden beri cari olmamaktadır. Arz ve talep kanunu cari olmadığına, Millî Korunma Kanunu cari olduğuna göre, biz bunun üzerinde durmaktayız, arkadaşlar.

Ben, komisyon teklifinin esas kabul edilerek, diğer tekliflerin reddini rica etmekteyim.

REİS — Sebati Ataman.

SEBATİ ATAMAN (Zonguldak) — Muhterem arkadaşlar, tekrar huzurlarınızı tâciz etmekten maksadım şudur : Komisyonun ve muhterem Başkanın bu ve bundan sonraki dokuz numaralı bentler ile tesbit etmeye çalıştıkları rejim; fatura mecburiyetini tesis ve bu arada kâr hadlerini tanzim suretiyle pahalılığı, ihtikârî önlemek için gayet müessir ve katî tedbirler almaya mâtuftur, teklifler bu maksatla tedvin edilmiştir.

Komisyon Başkanı arkadaşımız; bilhassa fatura mecburiyetinin tesisi ile maliyetlerin takibedilmesinin mümkün olacağını söylediler. Evvelâ Komisyon Reisi arkadaşımızın tesbit ettiği metin, Allaha çok şükür, bu ifadelerini tamamen temin eder mahiyette değildir. Ama temin eder mahiyette olsaydı netice ne olacaktı? Netice şun olacaktı? Dünyada alış - verişlere mevzu olan malların fiyatlarının teşekkülü o cemiyetlerde normal iktisadi kaidelere tâbidir. Devlet o iktisadi kaideleri bertaraf ederek fiyatların teşekkülüne müdahale etmek lüzumunu ancak buhran ve enflasyon zamanlarında hisseder. Ve bu müdahale demin arz ettiğim gibi esas rejimi serbestîye, hürriyete istinadeden devletlerde istisnai müdahaleler şeklinde görülür. Kollektivist rejimlerde ne arz ve talep kanunu, ne rekabet ne de diğer iktisat kanunları derpiş edilemez. Bu devletlerde plânlı bir ekonominin içinde fiyatlar derpiş edilir. Şimdi Komisyon Başkanı arkadaşımızın arzusu tamamen bu metinlerle tahakkuk etmiş olsaydı Türkiye'de fiyat dediğimiz şey politik fiyat olacaktı. Yani âmme kudretinin tesbit ettiği bir fiyat olacaktı. Çünkü arkadaşımız maliyetlerden itibaren başlayarak alışveriş mevzuu olan bütün fiyatların Hükü-

met tarafından tâyin ve tesbit edilmesini prensip olarak kabul ettiklerini söylediler. Halbuki Hükümetin teklif ve gayesi bu değildir. Hükümet münhasıran piyasadaki arz ve talep muvazenesizliği karşısında husule gelen anormal fiyat yüksekliklerini, karaborsayı önlemek için lüzum gördüğü maddeler, yani stratejik maddeler üzerinde tedbir almak istiyor. Şimdiye kadar gerek bizim Devletimizin, gerek dünyanın hattâ her devletinde tatbik edilmiş sistemde doğrudan doğruya bu fiyatlarına müdahale edilen malların miktarı fevkalâde mahdut kalmıştır. Bütün fiyatların Devlet tarafından kontrol edilmesi ve bütün fiyatlara müdahale edilmesi, caiz olmamasından sarfınazar, mümkün de değildir. (Soldan, sadede sesleri)

Şimdi arkadaşlar; bu maddedeki fatura mecburiyeti Komisyon Başkanı tarafından 9 neu bende raptedildiği için bendeniz de mâruzatımı 9 neu bende sirayet ettirdim. Hata ediyorsam, sadet dışı konuşuyorsam Sayın Reis ikaz ederler.

Muhterem arkadaşlar; fatura mecburiyetini kim için kabul ediyoruz? Yani fatura ile maliyeti tesbit edilmiş olan malın muayyen maliyetinin, resmî vesikaya istinaden icabında Hükümet tarafından kontrol edilmesi imkânını elde etmek istiyoruz. Bunu iktisadi faaliyetin ticaret safhasında tatbik ediyoruz. İktisadi faaliyetin istihsal ve imal safhaları bunun dışında kalıyor. Maliyeti teşkil eden unsurların % 90, hattâ 99 u istihsal ve imal safhalarında tesirini gösterir. Eğer biz istihsal ve imal safhalarını kontrol dışı bırakırsak, maliyetlerin yükselmesine ve maliyet esasına göre yüzde olarak tatbik edilen kâr hadlerine mâni olamayız. Bilâkis maliyetlerin yükselmesi nispetinde kâr hadleri de yükselecektir. Yüz kuruş mal edilecek şeyden 20 kuruş kazanan, 200 kuruş mal edilmişse 40 kuruş kazanacaktır. Çünkü ticarete malın fiyatı arz ve talebe göre sabit olarak taayyün eder. Meselâ bir malı 90 kuruş mal ederse ondan 108 kuruş kazanmış olur. Fiyatı, kâr haddini, bütün mallara teşmil edecek şekilde kabul edersek, bir malın maliyetinin yükseltilmesi tüccarın menfaatine olur. Esasen bir malın maliyetinin yükselmesini tüccar teşvik edecektir. Bir malın maliyeti yükselecek olursa, imalât safhasında işçi ücretleri de yükselecektir. Bu vaziyette kaliteler de düşecektir. Yani arkadaşlar, istihdaf edilen gaye, bu vaziyette tahak-

kuk etmiyecek, memlekette arzla talep arasındaki muvazenesizlik devam edecektir. Lüzumsuz ve icapsız kayıtlar koymıyalım. Hükümetin maddesi «lüzum görürse» diyor. Arkadaşımın çamaşır makinesi misali.. Hükümet hükümettir, çamaşır makinesi 4 bin liraya çıkarsa Hükümet âzami fiyat da koyar, kâr hiddi de koyar, her şeyi yapabilir. Ama bir rejim tesis etmek meselesine gelince iş değişir. Yani Türkiye'deki biçümle alışveriş mevzuu olan malların hepsinin fiyatlarının - piyasada değil - Hükümetçe tesbit edilmesi rejimi diye bir rejim tesis edilmesi asla doğru olmaz ve zaten böyle bir rejim dünyanın hiçbir yerinde yoktur. Böyle bir rejim mevcut da değildir. Serbest piyasada fiyatlar teşekkül eder. Biz ancak bunlardan fahişleri varsa onlara müdahale edebiliriz. Bu bakımdan bendeniz fatura mecburiyetinin umumi olmasına taraftar değilim. 9 neu bentte istihdaf edilen gayeye kâfi gelmeyen bir şekil, bir rejim tesis ediyorlar. Hükümetin maksadı bu değildir. Ama hükümet de burada yok ki, orada senin maksadın bu mu idi diye sorabileyim? (Burada sesleri). Affedersiniz efendim, Ticaret Vekilinin burada olmadığından kasdetmek istemiştim. Binaenaleyh arkadaşlar, şimdi fatura mecburiyeti, aldındı, verdindi, sakladındı.... Bunun mecburi olarak bütün mallara ve bütün ticari muamelelere teşmil edilmesi faydasız ve lüzumsuzdur. Lüzumsuz yere bir tahdit koymıyalım. Hükümet ne de lüzum görürse (çamaşır makinesi, otomobil) ona mecburiyet vaz'etsin. Hükümetin konpetan uzuvları, teşkilâtı vardır, bunlar vasıtasıyla vaz'edebilir. Aksi takdirde bütün ticarete şâmil bir fiyat rejimi tesis eder bir yola gitmiyelim. Benim mâruzatım budur.

REİS — Halil İmre.

HALİL İMRE (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlarım; geçen celsede bu madde üzerindeki umumi anlayışımı muhterem heyetinize arz etmiştim. Bu celseden evvelki celsede verilen takrirleri nazara alıp encümençe tedvin edilen metin bir veya iki defa okundu.

Şimdi; onun zaptı ile meşgul idim.

Fakat heyeti umumiyesiyle biz bu kanunda, bir kanunun muhtelif maddeleri ve hattâ bir maddenin muhtelif bendlerini tetkik etmekte olduğumuza göre bentler arasındaki ahengi muhafazaya muhtac olduğumuz anlayışından başlamak istiyorum.

Birinci bendi, tekrar arz edeyim, bilindiği gibi: «Hükümet, dâhilde lüzum gördüğü maddelerin maliyet unsurlarını, bu maliyete zammilecek âzami kâr hadlerini ..... ve saireyi tâyin edebilir.

Ve muayyen kanunlara göre tutulması icabeden defterlerden başka lüzumlu göreceği defterleri tutmaya tüccar, esnaf ve sair alâkalıları mecbur kılabilir.» dedikten sonra bunu Hükümet salâhiyetleri içinde muhtelif bentleri de tedvin etmiştir. 2 nci bentte ve halen müzakeresini yaptığımız bentte hattâ komisyonun, muhterem Heyetiniz önünde müzakerelerin kendine telkin ettiği yeni yeni anlayışlardan derin surette mülhem olmamış bulunsa idi Hükümetin salâhiyetlerine mütaallik maddenin ahengine nasıl bağlı bulunmadığı görülürdü. Binaenaleyh ikinci bentte Hükümetçe denmiş: İmalâtçı, ithalâtçı, toptancıya fatura mecburiyetini, Hükümetçe lüzum görülen maddeler için tedvin etmiş iken müzakerelerin devamında yeni hükümlerle yeni anlayışı sevk etmek mecburiyetinden kendini alamamıştır. Fakat ne olursa olsun benim arz etmek istediğim şey şudur: Bu defa fatura mecburiyetini perakendeciye kadar indirdik. Şu kayıtle indirdik, ihracatçı ile komüsyoncuya teşmil ettik. Ona da talep mecburiyetini koymadık. Fakat perakendeciye de 250 kuruşluk bir alımdan sonra müşteri talebederse, fatura vereceksin, diyor, tasrih etmiyor. Benim endişem, burada: Kim verecek faturayı?... Bu maddede faturanın verilmesi derpiş edilirken Hükümetçe bu komisyonun bu müzakeresinde bu fatura derpiş edilirken bunun birinci maddesinde bâzı kayıtların ve defter tutulması mecburiyeti olduğunu bilerek hareket etmek mecburiyetindeyiz. O da fatura alıyordu. Binaenaleyh müdahale edilmemiş ve maddenin, satıcının, dolayısıyla ne Ticaret Kanununa ne vergi kanunlarına, ne bu kanunlarda her hangi bir kayıt tesisine tüccar olmıyan bir satıcıdan 250 kuruş veya daha fazla mal alan fatura isterse vermek mecburiyetinde mi? Tüccarsa tuhaf olur. Bir şey ki, bütün sistemi her tarafından takyitlere bağlarsak 250 kuruşluk bir alım karşısında fatura vermeye mecbur tutulsun. Ethem Beyin temas ettiği, faturanın sıhhati meselesi çok mühimdir.

Faturalar ancak, bir muhasebe kaydına istinadettirildiği nispette sıhhat temin edebilir.

Yoksa alelâde bir pullu kâğıtların, bir müessesenin kayıtlarıyla, muhasebesiyle teyidi mümkün olmıyan bir vesikayı fatura olarak, bu kanunun tatbikatında bir yardımcı unsur olacağını pek tahmin etmiyorum.

Bunları arz ettikten sonra endişemin tekaşüf ettiği noktayı tebarüz ettireyim; ben yarın manavdan, bakkaldan, şuradan, buradan 2 kilo, 3 kilo bir şey alırsam bunun için fatura istersem verilecek mi, verilmeyecek mi?

NUSRET KIRIŞCIOĞLU (Zonguldak) — Verilecek.

HALİL İMRE (Devamla) — Yarım kilo zeytin alsam fatura vermek mecburiyeti var mı, yok mu?

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. EKREM ANIT (Kocaeli) — 250 kuruşluk mal alındı mı fatura verilecek.

HALİL İMRE (Devamla) — Eğer yarım kilo zeytin için fatura vermek mecburiyeti varsa bu madde komisyonla mübarek olsun.

NUSRET KIRIŞCIOĞLU (Zonguldak) — Millete mübarek olsun Halil Bey.

HALİL İMRE (Devamla) — Şimdilik komisyonla, sonra zatîâlinize ve bendenize, sonra da millete.

REİS — Ahmet Gürkan.

AHMET GÜRKAN (Tokad) — Muhterem arkadaşlar, çok mühim olan Millî Korunma Kanunu üzerinde, arkadaşlarımlın hassasiyetle alâkadar olduğunu görmekle bahtiyarım. Ancak bâzı arkadaşlarımızın bu kanun üzerindeki konuşmalarını gayrisamimî diye tasvir etmiyeceğim, kendi görüşlerinin yanlış bir istikamette olduklarını söylemekle kendilerinden özür diyeceğim.

Şimdi bâzı arkadaşlar diyorlar ki, memlekette serbest ticaret hayatı yeni bir rejimle takyidedilmektedir. Dünyanın hiçbir yerinde serbest ticaret rejimi yoktur. Çünkü kendi ekonomisini birtakım mücadelelerle düzeltmek isteyen devletler daima fiyat kontrolleri yapmakta, fiyatları tahdidetmektedirler. Ticaret âlemi içinde öyle unsurlar vardır ki, onlarda insaf yoktur. Fırsat bulduğu zaman her şeyi yapar. Tadil edilen kanun maddeleri arasında alışverişten dolayı fatura vermek mecburiyeti esasen vardır. Hattâ müstehlik, perakendeciden 250 kuruştan fazla mal aldığı takdirde fatura istiyebilir ve

satıcı da fatura vermek mecburiyetindedir. Vermediği takdirde bunun cezası hafif olup hatırımda kaldığına göre 10 liradır. Zaten mevcudolan bir şeyi daha kuvvetli müeyyidelere bağlamaktan başka hiçbir gaye istihdaf etmiyen bu madde üzerinde bu kadar uzun boylu ve aleyhinde konuşmaya değmez sanırım. Şimdi bizim asıl maksadımız, - piyasayı ucuzlatmaktan vazgeçtik, - hiçolmazsa piyasanın yükselmesine mâni olacak tedbirler almaktır. Daha evvelki konuşmalarında da arz ettiğim gibi bu kanunla mutlaka muvaffak olacağımız iddia edilemez. Bunun yanında paralel olarak iktisadi tedbirler zaten alınmaktadır. Fakat ne yazık ki, alınmakta olan iktisadi tedbirler çok kısa bir zamanda semeresini verecek tedbirler değildir. Bunlar uzun vâdeli tedbirlerdir. 3, 4, 5 sene sonra semeresini göreceğimiz tedbirlerdir. O halde bugün fatura mecburiyetini koyalım mı, koymıyalım mı? Diye düşünmek zaittir. (Koyalım sesleri) Elbette fatura mecburiyetini koyalım. Bunu yalnız fiyat bakımından değil, aynı zamanda Gelir Vergisi bakımından da düşünmek mecburiyetindeyiz. Bu kanunu iyi çıkaram diye rasgeldiğimiz tüccarlardan istifsar ediyoruz, soruyoruz. Diyorlar ki, öyle tüccarlar vardır ki, sen şu malı 10 kuruştan alacaksın eğer fatura istemezsen sana 9 kuruştan veririm, diyorlar. Neden? Çünkü ciro yükselmeyecek ve bu suretle Gelir Vergisinden istifade edecek. Biz bu rejimi tesis ederken fiyat yükselmelerine mâni olmakla beraber ayrıca vergi kaçakçılığına da mâni olacağız.

Dünyanın hiçbir yerinde böyle rejim yoktur diyorlar. Evet, dünyanın hiçbir yerinde de bizimki kadar karaborsacı yoktur.

Bir arkadaşımız kanun komisyona gitsin diyor. Komisyona iadesini istiyen arkadaşların bir kısmı esasen komisyon âzası idiler, fakat bir gün dahi devam etmediler. Hattâ kanun teklifinde bulunan arkadaşlar bile komisyon mesaisine iştirak etmediler. Şimdi komisyona iadesini istiyen bu arkadaşlar, komisyona gidip de yeni bir fikir mi beyan edecekler? Hayır, arkadaşlar. Bu kanunu sabote etmiyelim. Bunu efkârı umumiye bekliyor. Arkadaşlar mâruza-tım bundan ibarettir.

REİS — Muhtar Başkurt.

MUHTAR BAŞKURT (Eskişehir) — Muhterem arkadaşlar; deminden beri birçok arka-

daşlarımız fatura verilsin mi, verilmesin mi diye birtakım münakaşalara girdiler. Ticaret hayatında fatura verilmesi esasen usuldür. Faturasız ticaret olmaz. Malını kaçta aldığını, kaçta sattığını bilmesi kadar tabii bir şey yoktur. Maliyeye hesap vermesi için de tüccar fatura almak ve vermek mecburiyetindedir. Ve bunları defterine işler. En son Halil İmre arkadaşımız işi parakendecilere intikal ettirerek bunlar fatura versinler mi dedi. Parakendeci de maliyetini tesbit ihtiyacındadır. Bir malı fatura ile almıştır ve satacaktır. Maliyetini tesbidetmezse nasıl satacak.

Sonra, farzedelim ki, şahıslar değil bir müessesede gelir mal ahr, yarım kilo çivi ve saire eşya ahr, bunların faturasını alacaktır, ki hesabına masraf kaydedebilsin. Hakikatı halde muamelât böyle işler, böyle cereyan eder. Bundan kimse de şimdiye kadar şikâyet etmemiştir. Ancak parakendeci eğer karaborsacı değilse rahat rahat fatura kesiyor, veriyor, eğer karaborsacı ise vermiyor. Yani fatura verilmemesi mevzuu üzerinde bu kadar inceden inceye durmak zaittir. Zaten malî kanunlar da fatura kesmeyi icbar eder.

Yalnız muhterem arkadaşlar; beklediğimiz ucuzluğu, halkın çektiği ıstırabı hangi mal üzerinde arıyoruz? Bu mevzuu esaslı olarak düşünmek mecburiyetindeyiz. Birinci derecede şikâyet mevzuu yiyecek maddeleri, ikinci; giyecek maddeleri, üçüncüsü; yakacak. Bunların ucuzlatmanın bir unsuru münakaledir. Yiyecek maddeleri müstahsıla bağlıdır. Müstahsılın maliyet fiyatını bulamıyoruz, murakabe edemiyoruz ve imkân da yok. Yiyecek maddelerini ucuzlatmak veya bugünkü kıymetinde durdurmak için müstahsılın istihsal ettiği malın esas fiyatını ayarlıyamayınca hiçbir netice elde edemeyeceğimize şahsan kaaniim. Giyecek maddelerine gelinece, Ticaret Vekâletinin, vekâlet erkânının beyanına göre eşya çeşidi 40 - 50 bini buluyormuş. Millî Korunma maddeleri çerçevesi içinde alınamazmış.

Dediler ki; eşya fiyatlarını kül olarak kontrol imkânını bulamıyoruz, teşkilâtımız müsait değildir. İmkân ve lüzum yoktur, dediler.

Bu miktar 40 - 50 çeşit olarak büyütülmektedir. Bunu 3 - 4 binde toplamak mümkündür, diğerleri bunun müstakatıdır. Bunların da murakabesi mümkündür.

Mahrukat meselesine gelince; hükümetin elindedir. İstedığı zaman artırır, istediği zaman indirir. Ama mütemadiyen artırılmaktadır.

Münakale ücretlerine gelince; maliyet üzerinde rolü büyüktür. Kilosunu 50 kuruşa da taşır 20 kuruşa da ve istediği gibi de fatura tanzim eder. Bunların murakabesi mümkün olamayacaktır. Sonra hangi esas üzerinde duracağız?

Kanunu elbette çıkaracağız, fakat beklenen netice istihsal olunamayacaktır. Kira Kanunu gibi ölü doğmasın.

Ticaret Vekâleti hangi maddeleri bu kanunun şümülüne almak istiyorlarsa bunu açıklasınlar, ki tenevvür etmiş olalım.

Hepinizi hürmetle selâmlarım.

REİS — Kemal Özçoban.

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon Karahisar) — Arkadaşlar; Halil İmre arkadaşımızın serdettiği fikirlerden yalnız birisine iştirak ediyorum. Şu 31 nei madde arap saçına döndü. Bentler hakikaten karmakarışıktır. Bakarsınız fatura meselesi, perakendeci, toptancı birbirine girmiştir. Bentler ve fıkralar üzerinde inceleme yapmak, kanun yapma tekniğine uygun ibareler koymak lüzumu vardır. Bu itibarla komisyon 31 nei maddenin heyeti umumiyesini bir defa daha ele alıp incelese yerinde hareket olur kanaatindeyim.

Bâzi arkadaşların, Cemal Kıpçak, Halil İmre arkadaşlarımızın bir kısım fikirlerine iştirak etmiyorum. Meselâ Cemal Kıpçak arkadaşım diyor ki : Fatura mecburiyeti dâvayı halletmez.

Bu dâva şümüllü bir şekilde alınacak tedbirlerle hallolunur, yerimden bağırırım. Nedir bu tedbirler dedim, maddelere geçilmiştir, söyliyem dediler. Söylemelerine zaten lüzum yoktur, hepimiz biliyoruz. Dövizimiz çok mu arkadaşlar, çoksa dünya piyasasından normal fiyatlarla ithal edeceğimiz malları piyasaya yığırlarsa bir anda ucuzluk olur. Bizim istediğimiz budur, Cemal Bey, memlekette darlık vardır. Bu darlıktan istifade ederek halkı kemirmek isteyen bir karaborsa vardır, bunu önlemek için biz bu kanunu yapıyoruz. Ben de bunları biliyorum. Esasen kanun teklifinde bulunan bir arkadaşınız sıfatiyle, 15 - 16 senenin verdiği tecrübeden istifade ederek hükümetin daha esaslı hükümler tedvin edeceğini düşünerek bendeniz yalnız cezai müeyyideler üzerinde kanun teklifimi yaptım. Fakat kemali teessürle arz ediyorum ki, beklediğimiz şekilde bir kanun metni gelmemiştir, sadece iç

ticaret müdürünün birkaç günde karaladığı bir kanun teklifi karşısındayız. Dâvayı kökünden halledemez ise de, madem ki maddelere geçilmiştir, artık heyeti umumiyesi hakkında itiraz etmek lâzımgelir. Şu halde Sayın Cemal Kıpçak; fikir dermeyan etmek lâzımdır. Filân falan şeklinde tasarıya itiraz zamanı artık bitmiştir.

Bu memleket sıkıntı içindedir. Dövizimiz yoktur. Madem ki mahdut miktarda mal getiriyoruz; şu halde bunların fiyatlarını sabit tutmak lâzımdır. Tedbir nedir? Dövizimiz çok az olduğuna göre, kontrol nedir; şudur; fazla fiyatla mal satırmamanın tedbiri. Biz bunu şöyle düşünüyoruz; tüccar alacağı malı fazla fiyatla alsın. Fatura ile alsın. Perakendeci 250 kuruştan fazla mal satarken fazla fiyatla satmasın. Bu fatura alıp vermek onu ürküttür. Belki firmamın ismi yazılı faturam memurların eline geçer de şu cezayı yerim diye kırkar, iki kuruş fazlasına satamaz.

Kontrol diyorsunuz. Kontrolör olarak hükümet nasıl kontrol edecek? Hükümet nasıl murakabe etsin. Ona imkân vermemiz lâzımdır. Çok iyi bilirsiniz, dini imanı olmıyan insanlar inkâr ederler, ben vermedim, yalan söylüyor derler. Onun için bir vesika lâzımgelir. Vâzı kanunun kasdettiği mânada, ceza hâkiminin aradığı mânada bir vesika lâzımdır. Bu vesika da faturadır. Ne yapalım, büyük bir zaruret karşısındayız. 250 kuruşu geçen mallarda fatura versin. Bir yakalanmaz, iki yakalanmaz, Cemal Kıpçak gibi münevver birisi çıkar, fatura der, gelir ihbar eder. O zaman yandı tüccar. İşte Sayın Cemal Kıpçak tedbir budur. 99 kere yakalanmaz yüzüneüde adalet yerini bulur.

Benim noktâi nazarım budur. Fatura mecburiyeti üzerinde titizlikle durmamızın sebepleri budur arkadaşlar. Başka çare yoktur.

İthalâtçıyı da faturaya tâbi tutacağız, fazla mal sattırmıyacağız. Benim teklifimi encümen kabul etseydi. Ben ticaret kasdiyle fazla fiyatla mal satınalan tüccarı bile tecziye edecektim. Fakat kabul etmediler. Bu hususta ısrarda bulunacağım. Bu noktalar üzerinde sizlerden ısrarla ricalarda bulunacağım.

Ticarette mikroplar nasıl teselsül ve tekessür ediyor, bunları biliyoruz. Bâzi tüccar, perakendeci kârından vaz geç diyor. Resmî kâr haddinden çok fazla fiyatla mal satıyor. Bunu fatura dışı fazla fiyatla alan tüccar şeriki cürüm değil midir?

Mikrop İstanbul'dan bu suretle Anadolu'ya si-rayet ediyor. Faturasına kâr haddini zammedecek öyle satacak iken fatura dışı kâr istiyor. Fazla para verirsen malı verir fakat faturayı küçük fiyatla keser tanzim ederim, diyor. Fatura dışında zammedecektir.

Bizim istediğimiz bu oyunlara son vermektir. Nedret, fiyat tereffüünü icabettirir. İşte biz bu fiyat tereffüünün önüne geçmek itiyoruz, diyor vâzı kanun. Ben daha ileriye gideceğim. Bizim Almanya kadar, Belçika kadar ileri olduğumuzu iddia edecek değilim. Sonra garip bir mütalâa var, işimize geldiği zaman Almanya'da şöyle, Belçika'da böyle deriz. İşimize gelmediği zaman ne siyasi, ne iktisadi kanunlarına kıymet vermez ve biz onlara ayak uyduramayız, bizim millî bün-yemiz bunu icabettirir, deriz reddederiz. Bu ne demektir arkadaşlar. Mademki oralarda fiş usulü, fatura usulü varmış, o halde bizde yapalım. Fatura, muamele 100 lirayı geçerse mecbur olsun. Ben nereye sığdıracağımı bilemediğim için bu 31 nci maddenin sonuna bir bent ilâvesini rica ettim. Bu hususta da bir önerge vermiştim arkadaşlar, bunun üzerinde geçen sefer de konuşuldu, kabulünü encümenden istirham ediyorum. Encümendeki arkadaşlarımın kendileri ile komisyonunda uzun bir müddet hemen her gün bu mevzular üzerinde durduk. Üyesi olmadığım halde devam ettim. Eksik olmasınlar fikirlerimi dinlediler. Bir kısmı müstesna, diğer hususlarda anlaştık. Nedense bu hususta çekingen davranıyorlar.

«Kullanılmış olan veya müzayede ve buna benzer sebeplerle rayicinden fazlaya alınıp, ticaret kasdiyle piyasaya arz edilen mallar aynı cins ve benzerlerinin fiyatlarından fazlaya satılamazlar.»

Bakınız karaborsa nereden geliyor. Ormancı ucuza kereste almış, müzayededen iki misli fazlasına aldığı keresteyi karıştırarak hepsinin fiyatını yükselterek satıyor. Sonra demireci de enkazdan satın aldığı yüksek fiyatlı demir diye yenilerini o fiyata satıyor. Karaborsayı doğuran âmil ve oyunlar bunlardır.

Getirmiş. Benzinin hakiki fiyatından fazlaya satıyor. Diyor ki, bu kullanılmıştır, faturalı değildir.

İşte bunları önlemek için...

NUSRET KİRİŞCIOĞLU (Zonguldak) — Onuncu madde.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Ben rica ediyorum komisyonunda. Eğer buraya girmiyorsa onuncu bent olarak ilâve etsinler. Yok, giriyorsa burada konuşalım.

Sonra bir mevzu var; Türkiye'de bu malın bu emsali yoksa. Meselâ bir Amerikalı şişirmek suretiyle şilte gibi tuhaf bir şey getirmiş, üfle-nip hava ile şişiyor. Bunu Türkiye'de hiçbir mağazada bulamazsınız. Görmedim. Adamecağız oturmuş bunun kıymeti iki yüz liradır diyor. Efendim, her tarafı lâstik. Ben hasta olduğum için Almanya'ya gittim; baktım ki, bunun fiyatı yedi buçuk Türk lirası. Böyle emsali bulunmayan malları fazla fiyatla sattırmamak için şu teklifi de yaptım: «Türkiye'de emsali bulunmayan veya faturalara dayanmayan malların kıymeti Ticaret Vekâletinin tensibedeceği heyetler tarafından takdir edildikten sonra bu fiyatlar üzerinden satışa arz edilir» Diye bir hüküm koydum. Ama arkadaşlar bunu söylerken, evini veya vaktiyle yıkılmış bulunan mülküne ait demirin kilosunu 80 kuruştan hesaplamışken, bunu satınalan tüccar kilosunu 150 kuruşa geldi diye 80 kuruştan fazlasını istiyemez veya piyasadaki yenisinin fiyatından satamaz. Evin sahibi mesul değil. Çünkü ticaret kasdiyle satmamıştır. Bu cezai onlara şâmil değildir. Eski bir ayakkabınız var. Bunu eskiciye sattınız; piyasadaki ayakkaplardan 10 lira fazlasına sattınız. Suçlu değilsiniz ama satınalan ticaret kastiyle fazlaya satarsa suçlu olur.

Sonra bir de tarihî kıymeti haiz eski eserlerden ibaret eşyaların satışını da bentteki hükümün dışında tuttum. Komisyondan ricam buraya 10 neu bent olarak ilâvesini rica ederim. Çok teşekkür ederim.

Yüksek reisliğe

Müzakere kâfidir. Maddenin oya arzını yüksek tasviblerine sunarız.

Kocaeli	Kocaeli	Kocaeli
S. Yalım	C. Tüzün	K. Meriç

REİS — Kifayeti müzakereyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tadil tekliflerini tekrar okuyoruz efendim. En aykırı teklif Sebati Ataman ve arkadaşlarının, bendin encümene iadesini teklif eden teklifidir. Onu okutuyorum efendim.

(Zonguldak Mebusu Sebati Ataman ve bir arkadaşının takriri tekrar okundu.)

REİS — Bendin encümenine iadesine dair olan teklifi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir, efendim.

Server Somuncuoğlu'nun takririni okuyorum, efendim.

(Sinob Mebusu Server Somuncuoğlu'nun takriri tekrar okundu.)

REİS — Server Somuncuoğlu'nun teklifi, Hükümet teklifinin kabulü mahiyetindedir. Reyinize arz ediyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Afyon Karahisar Mebusu Kemal Özçoban'ın birinci takriri tekrar okundu.)

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon Karahisar) — Encümen, teklifimin aynı kabul ettiği için ben takririmi geri alıyorum.

REİS Kemal Özçoban teklifini geri aldığı için reye arz etmiyorum.

(Çoruh mebusu Mecit Bumin'in takriri tekrar okundu.)

MECİT BUMİN (Çoruh) — Takririni geri alıyorum.

REİS — Teklif sahibi takririni geri aldığı için reye arz etmiyorum.

(Kastamonu Mebusu Hilmi Dura'nın takriri tekrar okundu.)

HİLMİ DURA (Kastamonu) — Encümen kabul ettiği için takririmi geri alıyorum.

REİS — Teklif sahibi takririni geri aldığı için reye arz etmiyorum.

(Konya Mebusu Reyhan Gökmenoğlu'nun takriri tekrar okundu.)

REYHAN GÖKMENOĞLU (Konya) — Takririmi geri alıyorum.

REİS — Teklif sahibi takririni geri aldıkları için reyinize arz etmiyorum.

(Afyon Karahisar Mebusu Kemal Özçoban'ın 100 lirayı geçen alışverişlerde fatura mecburiyetinin konulmasına dair takriri tekrar okundu.)

REİS — Bu takrire komisyon iştirak etmiyor. Takririni reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Teklif kabul edilmemiştir.

(Kastamonu Mebusu Süleyman Çağlar'ın takririni tekrar okundu.)

SÜLEYMAN ÇAĞLAR (Kastamonu) — Geri alıyorum.

REİS — Geri aldığı için reye arz etmiyorum, efendim.

Metni komisyonun yapmış olduğu ilâvelerle okuyup reylerinize arz edeceğim, efendim.

IV - İmalâtçı, ithalâtçı, ihracatçı, komisyoncu, toptancı ve perakendeci hakiki veya hükmi şahıslar arasında yapılan ticari alım ve satım muamelelerinde fatura verilmesi ve alıcı tarafından fatura alınması ve bu faturaların saklanması mecburidir.

Alâkalı mercilerce tâyin edilen mutemetler de bu fıkra hükmüne tâbidir.

250 kuruşu geçen alışverişlerde müşterinin isteği üzerine satıcı fatura vermeye mecburdur.

Faturaların şekil ve muhteviyatı ve ne kadar müddetle saklanacağı Hükümetçe tesbit edilir.

REİS — Metni reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir, efendim.

İZZET AKÇAL (Rize) — Reis Bey, zannedersen reyler iyice tesbit edilmedi.

REİS — İzzet Bey, benim ihtisasıma riayet buyurunuz.

İZZET AKÇAL (Rize) — Bir defa daha reye koyunuz.

REİS — Aksini reye koymasaydım hakkı âliniz vardır. Sizin arkanız rey sahiplerine müteveccihdir, benim yüzüm.

Şimdi 5 neî bendi okuyoruz :

V - Zirai istihsal maddelerinden hangilerinin ne miktar ve kıymetten fatura mecburiyetine tâbi tutulacağı hükümetçe tesbit edilebilir.

HİLMİ DURA (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar, az evvel kabul buyurulan 4 neî bent ile ithalâtçı, imalâtçı, toptancı, komisyoncu ve perakendeci şahıslar birbirleri arasında yaptıkları muameleler dolayısıyla fatura alıp vermeye mecbur tutuldular. Bu bentte müstahsıl bulunmadığı için, öyle zannediyorum ki, komisyon hükümet tasarısında mevcudolmamasına rağmen bâzı zirai istihsal maddeleri için müstahsıl dahi fatura vermeye mecbur kılmak maksadıyla bu bendi ilâve etmiş bulunuyor. Fakat bent dikkatle mütalâa edildiği zaman bu bentle müstahsıl değil, istihsal maddesinin fatura mecburiyetine tâbi tutulduğu görülür. Halbuki kabul edilen 4 neî bentte zaten bütün maddeler ve bu arada istihsal maddeleri fatura mecburiyetine tâbi tutulmuştur. 4 neî bentte

istihsal maddeleri faturaya tâbi geçmiş gibi burada tekrar edilmesi zannıma göre hatalıdır ve maksadı ifade etmemektedir.

Encümenin de benimsiyeceğini ümid ederek bu bendi şu şekilde kaleme aldım :

Müstahsıl ile, 4 ncü bendin birinci fıkrasında sayılan hakiki ve hükmi şahıslar arasında yapılan alım ve satım muamelelerinde zirai istihsal maddelerinden hangileri ve ne miktar ve kıymette olmaları için fatura verilip alınacağına hükümet tesbit edebilir.

Bunu bir teklif olarak arz ediyorum.

REİS — Başka söz istiyen yoktur, tadil tekliflerini okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Şifahen izah eylediğim gibi 31 nci maddenin beşinci bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Kastamonu Hilmi Dura

V. Müstahsıl ile IV ncü bendin birinci fıkrasında sayılan hakiki ve hükmi şahıslar arasında yapılan alım ve satım muamelelerinde zirai istihsal maddelerinden hangileri ve ne miktar ve kıymette olanları için fatura verilip alınacağını Hükümet tesbit edebilir.

REİS — Encümen.

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. EKREM ANIT (Samsun) — Esasen maksat budur. İstirak ediyoruz.

REİS — V nci bent hakkındaki Hilmi Dura'nın tadil teklifine filhal komisyon iştirak ediyor, taktirî metin olarak reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

VI - İmalâtçı, ithalâtçı ,toptancı, yarı toptancı, ve parakendeci hakiki ve hükmi şahıslar arasında yapılan ticari alım ve satım muamelelerinde bir malın mevcudu bulunmadığı veya istenilen miktarda verilemeyeceği satıcı tarafından beyan edildiği ve alıcı keyfiyeti gösteren bir vesika istediği takdirde bu vesikanın verilmesi mecburidir.

Bu vesikanın şekli, muhteviyatı ve suretinin ne kadar müddetle saklanacağı ve ne vüsatte ve hangi mevzularda zirai istihsal yapan müstahsılların bu bent hükümlerinden istisna edileceği hükümetçe tesbit edilir.

REİS — Encümen.

MUVAKKAT ENCÜMEN MAZBATA MUHARRİRİ EKREM ANIT (Samsun) — Efen-dim; birinci fıkrada «Yarı toptancı» ibaresi kaldırılmıştır. İkinci fıkra da «Bu vesikanın şekli, muhteviyatı ve suretinin ne kadar müddetle saklanacağı ve ne vüsatte ve hangi mevzularda zirai istihsal yapan müstahsılların bu bent hükümlerine tâbi tutulacağı Hükümetçe tesbit edilir.» şeklinde değiştirilmiştir.

REİS — Tashih edilmiş şekliyle okuyoruz efendim.

VI - İmalâtçı, ithalâtçı, toptancı ve perakendeci hakiki ve hükmi şahıslar arasında yapılan ticari alım ve satım muamelelerinde bir malın mevcudu bulunmadığı veya istenilen miktarda verilemeyeceği satıcı tarafından beyan edildiği ve alıcı keyfiyeti gösteren bir vesika istediği takdirde bu vesikanın verilmesi mecburidir.

Bu vesikanın şekli, muhteviyatı ve suretinin ne kadar müddetle saklanacağı ve ne vüsatte ve hangi mevzularda zirai istihsal yapan müstahsılların bu bent hükümlerine tâbi tutulacağı hükümetçe tesbit edilir.

REİS — Söz istiyen... Yok. Bendi reylerinize arz ediyorum, kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

VII - Her dükkân, mağaza, ticarethane veya satılmak üzere mal teşhir edilen mahallerde ve pazar yerlerinde perakende veya toptan satışa arz edilen mallara veya aynı cinsten mal gruplarına cins, maliyet, satış fiyatı ve lüzumlu görülecek sair malûmatı gösteren etiketin konulması ve etiket konulması elverişli olmıyan hallerde etiket muhteviyatını havi listelerin herkesin görebileceği yerlere asılması mecburidir.

Etiket ve listelerin şekil ve muhteviyatı mahallî belediyelerce ve belediye teşkilâtı olmıyan yerler için valilerce tesbit ve ilân edilir.

REİS — Bent hakkında söz istiyen yoktur, reyinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

VIII - İthalâtçılık ile toptancılık veya perakendecilik ve alalûmum toptancılıkla perakendecilik hiçbir suretle aynı şahıs uhdesinde birleşmez.

Ancak maddenin veya satış hususiyetinin zaruri kıldığı hallerde munhasır olmak üzere hükü-

met bâzı müessesese veya malları yukardaki fıkrâ hükümünden istisna edebilir.

REİS -- Nuri Sertoğlu, buyurun.

NURİ SERTOĞLU (Sinob) — Aziz arkadaşlarım; 31 nci maddenin sekizinci bendi tatbikatta büyük güçlükleri ve imkânsızlıkları doğuracak bir mahiyet taşımaktadır. Bu bentte ithalâtçılık ile iştilal eden müesseselerin, ticaret erbabının aynı zamanda perakendecilik yapmasını meneden bir hüküm vardır. Keza, toptancı bir firmanın aynı zamanda perakendecilik yapmasını meneden bir hüküm vardır. Ticarete ithalâtçı ile toptancının, ithalâtçı ile perakendecinin ve yine toptancı ile perakendecinin münasebetleri ayrı ayrı olduğu gibi fonksiyonları da tamamiyle başka başkadır. İthalâtçı memleketin ihtiyacı olan maddeleri dış piyasalardan bulan, en ucuz fiyatla en uygun şartlarla ve en iyi vasıftaki malı memlekete sokmaya gayret eden şahıstır, müessesedir. Onun harizteki fabrikalarından bulacağı malı dünya ticari teamüllerine uygun olarak memlekete getirmesi ve memleket ihtiyaçlarına arz etmesi başlı başına bir hizmet ve bir ticari faaliyettir. Ve bunun karşılığında da ithalâtçı için tâyin ve tesbit edilmiş olan veya tâyin ve tesbit edilmemiş müteamil olan kâr haddini alır ve mallar ithalâtçının deposundan itibaren ya toptancılar vasıtasıyla veya perakendeciler vasıtasıyla iç piyasalara dağılır, müstehlike intikal eder. Fakat perakendeci böyle değil.. Perakendeci bir ithalâtçı firmanın veya imalâtçı bir müessesenin ve fabrikanın veya bir toptancının deposundaki malı alır, dükkânına yerleştirir, tezgâhtarlar faaliyete geçer, vitrinlerini süsler ve malını doğrudan doğruya müstehlike istifadesine arz eder. O da bu hizmetlerin ve istihdam ettiği elemanların ücretlerinin karşılığında tesbit edilmişse kâr hadleri dâhilinde, edilmemişse teamül olan miktarlar üzerinden kendisine bırakılan kâr haddini alarak perakendecilik vazifesini ve fonksiyonunu ifa eder.

Memleketimizde bâzı ithalâtçı müesseseler vardır ki, ithal ettikleri eşyanın bir kısmını toptan, sadece bir ithalâtçı müessesese olarak satar. Bir kısım ithalâtçı müesseseler vardır ki getirdikleri emtiayı tamamen toptan olarak devreder. Yine bir kısım ithalâtçı müesseseler vardır ki getirttikleri eşyanın tamamen perakendeciliğini yaparlar.

Şimdi, realite bu iken biz 31 nci maddenin sekizinci bendi mucibince ithalâtçıyı veya toptancıyı perakendecilik yapmaktan menedici hükümler koyarsak şöyle bir vaziyet ortaya çıkacaktır. İthalâtçı ve aynı zamanda toptancı müesseseler bir sarsıntı geçirecekler. Ya ithalâtçılığı terk edecekler, yahut ithalâtçılığa devam edecekler fakat perakende satış müesseselerini, dükkânlarını, mağazalarını kapatacaklar. Her iki halin de imkânsızlığını takdirlerinize arz ederim. Alışılmış ve normal istikamette çalışmakta olan bis müesseseyi durup dururken böyle bir hükümle âtil vaziyette bırakmaya, hakkımız olmasa gerektir.

Toptancı için de aşağı - yukarı, vaziyet budur. Toptancının fonksiyonu ve hizmetleri mahduttur. Aynı zamanda perakendecilik yapan toptancının, deruhde ettiği külfetler mukabilinde bir perakendeci kâr haddi alması tabii bir hakkıdır. Toptancı, bir satış müessesesinde perakendeci olarak bir vazife ifa etmekte ise, ya perakendeci müesseseni kapat veya toptancılıktan vazgeç! Demek hakkını haiz değiliz, zannedirim.

Şimdi arkadaşlarım; biraz basit olmakla beraber bu noktai nazarımı sizlere bir misalle izah etmeye çalışacağım. Tahmin ederim ki hükümet teklifinde yer almamış bulunan bu hükmü, Muvakkat encümen şöyle bir mülâhaza ile koymuş olabilir. İthalâtçı, hizmeti mukabilinde getirdiği malın kârını alıyor. Bunu perakende olarak satması halinde ise; fazla bir külfet de ihtiyar etmediği gibi, hem ithalâtçı kârını ve hem de perakendeci kârını almak suretiyle aşırı bir kâr sağlamasına aynı zamanda da fiyatların yüklemesine sebeb olmaktadır. Fakat, realite hiç de böyle değildir. Perakendecilik yapacak olan bir müessesenin evleviyetle ayrıca bir perakende satış yeri tesis etmiş olması, ve orada perakendecilik yapan tezgâhtarlarını, iş adamlarını çalıştırır hale gelmiş olması esasen teamüldür. Ve bundan evvelki mevzuatta da yer almıştır.

Şimdi, acaba sayın komisyon farkında mıdır ki, bir perakendecinin normal olarak ithalâtçıdan olup müstehlike sattığı maldaki fiyatla aynı zamanda ithalâtçılık yapan bir perakendecinin aynı malı müstehlike satışı arasındaki fiyat farkı müstehlike lehinde midir aleyhinde midir? Muhterem komisyon bunu biliyor mu?

Vereceğim hesap biraz düşündürücüdür. Meselâ bir ithalâtçı yüz kuruşa mal ettiği bir ithal malını % 20 kâr eşası üzerinden satıyorsa 120

kuruş ithaleci satış fiyatıdır. Yüz yirmi kuruş ithalciden bu malı satınalan perakendeci de 120 kuruş esasından yüzde 25 perakendeci kârını hesaplamak suretiyle yani $120+30=150$ kuruşa satışa arz edecektir. Müstehlik de bunu bu şekilde alacaktır. Halbuki aynı zamanda perakendecilik yapan bir ithalâtçı elindeki malı müstehlike satarken vaziyet değişiyor. İthalâtçı maliyeti 100 kuruş. İthalâtçı kâr haddi yüzde 20, aynı zamanda perakendecilik yapan ithalâtçı yine yüz kuruş üzerinden hesaplıyacağı perakendeci kârı ile 25 kuruşa ilâve ettiği zaman 145 kuruşa müstehlike satacaktır.

Demekki aynı zamanda perakendecilik yapan bir ithalâtçı o malı gayrı bir perakendeciye nazaran yüzde 5 daha eksikliği ile, satmak imkânını bulacaktır. Binaenaleyh burada hayati ucuzlatmak bakımından müstehlik lehine bir fayda sağlanması düşünülürse bu mekanizmanın işlemesine müsaade etmek elbette ki, birinci plânda hatıra gelir.

Sonra, bir ithalâtçının ithal ettiği maldan yüzde 20 kazanmasına müsaade ediyoruz da, onu müessesesinde perakende satışına niçin müsaade etmiyoruz? Eğer basit, zincirleme ticarete mâni olmak idi ise, buraya vaz'edilecek

hüküm bu değildi arkadaşlar, o zaman vaz'edilecek hüküm şu olmalı idi: Bir mal kaç el değiştirirse değiştirsin satış fiyatı bir ithalâtçı, bir toptancı ve bir perakendeci kârından fazla kârı ihtiva edemez. Hükümünü koyacaktınız. Ve bunu koymakla ticari teamüllere ve içinde bulunduğumuz şartlara ve realitelere çok daha uygun bir hareket yolu takibetmiş olurdunuz. Bu itibarla bendeniz 31 nci maddenin bu 8 nci bendini sadece lüzumsuz değil, aynı zamanda mahzurlu telâkki etmekteyim. İç piyasada lüzumsuz yere bir darlık, bir sarsıntı yaratacaktır. Senelerden beri perakendeciliği ve ithalâtçılığı beraberce ve usulü dâhilinde, kanun ölçüleri içinde yapmakta olan müesseselerimizi lüzumsuz yere iş hayatlarını, iş faaliyetlerini değiştirmek gibi bir vaziyete sevk edeceksiniz. Bunda Hazinenin de, Gelir Vergisi bakımından, zarar göreceği muhakkaktır. Bu bendin tamamen çıkarılmasını rica ediyorum ve bu maksatla bir de takrir hazırladım, Yüksek Riyasete takdim ediyorum, kabulünü rica ederim.

REİS — Daha söz alan arkadaşlarımız mevcuttur. 25 Mayıs 1956 Cuma günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada son veriyorum.

Kapanma saati : 17,05

5. — SUALLER VE CEVAPLAR

A — TAHRİRİ SUAL VE CEVABI

1. — *Niğde Mebusu Hasan Hayati Ülkün'ün, Maarif Vekâletince 1955 bütçe yılında okul inşaatı için vilâyetlere ne kadar para tahsis edildiğine dair sualine Maarif Vekili Ahmed Özel'in tahriri cevabı (7/148)*

16 . II . 1956

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

1955 bütçe yılında Maarif Vekâletince vilâyetlere :

1. Derneklere yardım olmak,
2. Sanat okulu binası yapılmak,
3. Ortaokul veya lise binası yapılmak,
4. İlkokul binası yapılmak,
5. Pansiyon binası yapılmak,

üzere ne miktar para tahsis edilmiş olduğunun bu kategorilere ve vilâyet adlarına göre liste halinde yazılı olarak cevaplandırılmasına

delâlet buyurulmasını saygı ile arz ederim.

Niğde Mebusu
Hasan Hayati Ülkün

T. C.

Maarif Vekâleti

18 . V . 1956

Talim ve Terbiye Dairesi

Sayı : 1117

Özet : Hasan Hayati Ülkün'ün
sual takririni H.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Niğde Mebusu Sayın Hasan Hayati Ülkün'ün, Yüksek Riyasetinize verdiği vekâletimizle alâkalı tahriri sual takririnin cevaplarını ilişik olarak saygılarımla arz ederim.

Maarif Vekili
A. Özel

T : 67   23.5.1956   C : 1
1955 bütçe yılında okul inşaatı için vilâyetlere ayrılan tahsisat

Vilâyetler	Ortaokul		Sanat		Köy ilkokul		Okul yapırına demeklerine yardım	
	veya lise binası yap-mak üzere	okulu binası yapmak üzere	okulu binası yapmak üzere	binası yap-mak üzere	binası yap-mak üzere	Ortaokul yapırına der-neklerine yardım	İlkokul yapırına der-neklerine yardım	
Ağrı	100 000	—	—	355 000	20 000	120 000	30 000	
Afyon	—	—	—	180 000	—	—	—	
Amasya	—	153 390	52	150 000	4 000	—	14 000	
Ankara	492 817	871 557	86	601 553	147 500	—	47 500	
Antalya	38 697	—	—	250 000	15 000	—	45 000	
Aydın	—	46 114	10	250 000	39 000	—	7 500	
Adıyaman	—	—	—	300 000	20 000	—	15 000	
Balıkesir	224 495	—	—	420 000	35 000	—	28 000	
Bilecik	—	—	—	60 000	35 000	—	7 000	
Bingöl	80 000	—	—	300 000	20 000	—	—	
Bitlis	—	—	—	280 000	20 000	—	12 000	
Bolu	—	—	—	342 000	50 000	—	—	
Burdur	—	171 896	85	100 000	22 500	—	35 000	
Bursa	—	66 257	00	404 000	10 000	—	10 000	
Çanakkale	158 600	77 876	11	410 000	5 000	—	40 000	
Çankırı	—	191 065	99	220 000	25 000	—	44 000	
Çoruh	50 000	—	—	128 000	46 600	—	21 000	
Çorum	99 158	—	—	350 000	43 000	—	42 000	
Denizli	—	1 057	19	210 000	28 000	—	17 000	
Diyarbakır	100 000	290 424	96	602 500	40 000	—	—	
Edirne	—	—	—	173 000	17 500	—	28 000	
Elaâzığ	—	—	—	379 000	55 000	—	—	
Erzincan	150 000	160 522	03	220 000	50 000	—	15 000	
Erzurum	300 000	32 069	83	514 000	—	—	—	
Eskişehir	50 000	51 927	63	150 000	55 000	—	—	
Gaziantep	—	—	—	415 000	35 000	—	10 000	
Giresun	—	144 728	10	325 000	60 000	—	—	
Gümüşane	—	47 332	85	260 000	20 000	—	22 000	
Hakkâri	—	—	—	225 000	—	—	—	
Hatay	162 733	—	—	375 000	20 000	—	—	
İğel	100 000	20 146	35	250 000	20 000	—	—	
İsparta	—	—	—	120 000	30 000	—	—	
İstanbul	682 805	531 093	35	100 000	35 000	—	386 000	
İzmir	186 000	66 784	82	225 000	67 000	—	—	
Kars	—	—	—	325 000	10 000	—	—	
Kastamonu	102 500	—	—	400 000	30 000	—	—	
Kayseri	100 000	—	—	225 000	38 462	—	18 000	
Kırklareli	—	—	—	150 000	10 000	—	15 000	
Neşehir	—	—	—	120 000	20 000	—	24 000	
Kocaeli	—	—	—	200 000	31 000	—	12 000	
Konya	—	—	—	419 000	71 000	—	27 000	
Kitahya	—	—	—	305 420	5 000	—	15 000	
Malatya	—	68 472	96	275 000	—	—	20 000	

Vilâyetler	Ortaokul veya lise binası yapmak üzere			Sanat okulu binası yapmak üzere		Köy ilkokul binası yapmak üzere	Okul yaptırma derneklerine yardım		Okul yaptırma derneklerine yardım	
Manisa	100 000	—	—	—	—	400 000	13 000	—	—	15 000
Maraş	—	40 976	93	—	—	350 000	45 000	—	—	45 000
Mardin	—	—	—	—	—	450 000	—	—	—	—
Muğla	—	—	—	—	—	150 000	23 000	—	—	28 000
Muş	80 000	—	—	—	—	325 000	5 000	—	—	35 000
Niğde	—	—	—	—	—	225 000	15 000	—	—	17 000
Ordu	98 997	36 540	66	—	—	441 000	10 000	—	—	—
Rize	77 765	—	—	—	—	350 000	49 500	—	—	22 000
Samsun	—	11 068	28	—	—	417 000	41 000	—	—	34 000
Seyhan	557 535	574 145	81	—	—	430 027	36 185	—	—	15 000
Siird	30 000	302 720	69	—	—	375 000	5 000	—	—	10 000
Sinob	—	—	—	—	—	172 000	—	—	—	—
Sivas	—	—	—	—	—	612 500	49 753	—	—	—
Sakarya	—	87 590	83	—	—	200 000	12 500	—	—	20 000
Tekirdağ	—	173 306	50	—	—	140 000	5 000	—	—	10 000
Tokad	85 800	—	—	—	—	350 000	12 000	—	—	—
Trabzon	50 000	—	—	—	—	464 000	10 000	—	—	—
Tunceli	80 000	—	—	—	—	275 000	—	—	—	18 000
Urfa	—	—	—	—	—	450 000	5 000	—	—	7 000
Uşak	—	—	—	—	—	225 000	30 000	—	—	—
Van	75 000	—	—	—	—	475 000	60 000	—	—	—
Yozgad	—	76 470	57	—	—	350 000	30 000	—	—	30 000
Zonguldak	—	20 425	11	—	—	310 000	17 500	—	—	12 000

Not :

Bütçede pansiyon yaptırma konusunda ayrı bir tahsisat faslı mevcut değildir.

